Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII. Ч. 240. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 19-го ГРУДНЯ 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, DECEMBER 19, 1981 No. 240. VOL. LXXXVIII.

В МАДРИДІ ОСЯГНЕНО КОМПРОМІС

Мадрид, Еспанія. — В останньому моменті перед домовленим закінченням Гельсінкської конференції у Мадриді вісім невтральних держав запропонували компромісову формулу, яку прийняли опісля представник ЗСА Мекс Кемпельмен і представник СССР Леонід Ільїчев.

Два дні перед кінцем конференції, який домовлений на п'ятницю, 18-го грудня, невтральні держави Швайцарія, Югославія, Австрія, Кипр, Фінляндія, Швеція, Ліхтенштейн і Сан Маріно запропонували кінцевий текст, який Схід і Захід проголосили прийнятливим. Якщо в останньому моменті не наступить якась особлива подія, а така може статися у зв'язку з ситуацією в Польщі, то перед закінченням остаточний текст буде прийнятий.

Поведінка делеґацій 35 країн у справі збройної інтервенції польських збройних сил при допомозі Москви в Польщі принаймні дивна. Йдеться бо про найосновніше у польському випадку, а саме про потоптання всіх прав суспільства і народу та загрозу для сотень і тисяч одиниць, над якими вже діється насильство, бо тисячі арештовані й запроторені в табори відосібнення, зірвана нормальна праця, родинне життя безчисленних родин захитане, згідно з найновішими інформаціями є вже близько десяти осіб убитих, а учасники конференції уникають навіть згадки про польську справу. Першим згадав про неї речник Франції Гю де Коммін, який назвав Польщу „країною завжди близькою серцю французів", підкреслив занепокоєння французького суспільства і французького уряду подіями, які там мають місце і висловив надію, що свої проблеми розв'яжуть поляки без втручання зовнішньої сили.

Центральною точкою компромісового проєкту восьми невтральних держав є заходи для відбудови довір'я між европейськими країнами, а в першу чергу довір'я до політики й поведінки СССР, яке сильно захитане совєтськими агресивними акціями в Афганістані, підсилюванням збройної боротьби в Середній Америці, підтримуванням а навіть безпосередньою участю в збройному конфлікті в різних країнах Африки тощо.

В остаточній редакції компромісового кінцевого комунікату Мадридської конференції повинна бути також визначена приблизна дата, а може навіть місце чергової конференції, присв'яченої розглядові Гельсінкських угод.

Управа УМ обговорювала пляни на майбутнє

В суботу, 12-го грудня, ц.р., відбулися тут чергові збори Управи Українського Музею, на яких обговорено питання поточної праці.

Багато уваги присвячено плянам розбудови Музею, що за п'ять років діяльности дістав визнання в музейницьких колах, як один з найкращих малих музеїв в Америці. УМ служить українській громаді, притягає школи українознавства і американські школи та організовані групи. До нього вчащають численні не-українці, зокрема туристи з усього світу, що відвідують Ню Йорк.

Управа УМ вважає, що Музей повинен мати значно більше приміщення. Очевидно треба придбати будинок у Ню Йорку і переробити його згідно з вимогами сучасного музейництва. Щодо профілю Музею, то більшість промовців при обговоренні плянів на майбутнє висловилась за те, що Музей повинен і далі розвивати та поліпшувати відділ етнографії. Відзначено, що в УМ повинен бути відділ українського образотворчого мистецтва, який уже започаткований. Зокрема УМ має збирати і зберігати праці українських мистців, що живуть і творять поза межами України. Історичний відділ має робити наголос на історію українського поселення в Америці, але також збирати ілюстративні матеріяли і періодично влаштовувати виставки з новітньої історії України.

Директор УМ Марія Шуст представила Управі для обговорення дані про величину площі потрібної музеєві середньої величини. Врахована площа для музейних виставок, сховища експонатів, залі для лекцій і зборів, бібліотеки, приміщень для адміністрації, курсів, крамнички, роботи з експонатами і підготовки виставок.

У черговій сторінці „Свободи" „Вісті Українського Музею" будуть вміщені побажання учених, мистців тощо щодо напрямних розвитку Музею. У січні відбудуться позачергові збори Управи УМ, на яких будуть обговорені практичні кроки підготовки до придбання будинку.

Створено дієцезію для русинів візантійського обряду

Ван Найс, Кал. — У вівторок, 15-го грудня ц.р., з Ватикану наспіла вістка, що Папа Павло Іван II найменував єпископа-помічника Пассейської дієцезії Томаса Долиная адміністратором нової дієцезії, що її Ватикан створив для русинів-католиків візантійського обряду. Осідком нового адміністратора буде місцевість Ван Найс в Каліфорнії, а до дієцезії належатимуть приблизно 16,000 вірних візантійського обряду, 23 священики, які обслуговують тамошні парохії скупчені у 15-ох місцевостях. Дієцезія протягатиметься на стейти: Каліфорнію, Ореґон, Вашінґтон, Айдаго, Неваду, Монтану, Вайомінґ, Юта, Колорадо, Арізону, Ню Мексико, Гаваї і Аляску.

Єпископ Томас Долинай

Єпископ Т. Доллинай, довідавшись про нове призначення Папи Римського заявив, що він дуже вдячний Святіщому Отцеві за цю гідність і докладатиме всіх старань, щоб як найкраще виконати своє завдання. При тому він подякував також адміністраторові Пассейської дієцезії єпископові Михайлові Дудикові за його позитивне ставлення до його особи і корисну співпрацю.

Єпископ Т. Долинай народився в 1923 році в Юніон тавн, Па., а на священика був висвячений в 1948 році, після чого він був парохом в Джанставні, Піттсбурґу, Потставні, Па. і Бриджпорті, Конн. В 1966 році був номінований на крилошанина, а 10 років пізніше на єпископа-помічника. Першу дієцезію для русинів-католиків було створено в Піттсбурґу в 1924 році, приблизно тоді, коли Ватикан створив також дієцезію для українців-католиків в ЗСА.

РОЧЕСТЕР ГОТУЄТЬСЯ ДО 30-ої КОНВЕНЦІЇ УНСОЮЗУ

Рочестер, Н. Й. — Тут, у травні 1982 року, на Конвенцію Українського Народного Союзу, вже тридцяту з черги, з'їдуться делегати 455-ох відділів українського Народного Союзу з обох країн Північної Америки — З'єднаних Стейтів Америки і Канади, під проводом Головного Уряду УНСоюзу на чолі з головним предсідником д-ром Іваном О. Флисом. Конвенція проходитиме в приміщеннях модерного Голідей Інн. Давнтавн (Дженесі Плаза).

Володимир Гавриляк

Рочестер вибрано цим разом за місто Конвенції з думкою відзначити тих союзовців, які працювали в Рочестері довгі десятиліття, бо вже з 1908 року, коли в цьому місті горішнього Ню Йорку заснувався перший відділ Союзу — 217-ий Відділ, Братство св. Йосафата. За ним через 10 місяців у 1909 році, постало тут Товариство „Вільні Козаки", — Відділ 316-ий. За цими постали швидкою ходою ще п'ять відділів.

Це також з Рочестеру вийшов такий визначний діяч Американської України, як Микола Мурашко, який керував УНСоюзом протягом 20-ти років. Мурашко був на чолі Батька Союзу від 1929 до 1949 року, найдовший час, як будь-хто перед ним чи після нього. І це він, взявши провід УНСоюзу в 1929 році з кількістю 23,842 членів і майном 2,196,884 долярів, залишив УНСоюз, відходячи в засвіти в 1949 році, з членством, яке зросло більше ніж удвічі і становило вже 56,009 осіб, а майно зросло рівно в п'ять разів, дійшовши суми 11,167.057 долярів. Микола Мурашко також був головою Першого Конгресу Американських Українців 1940 року і першим головою Українського Конгресового Комітету Північної Америки.

Тут, у Рочестері відбулася 16-та Конвенція в 1925 році.

До нової, 30-ої Конвенції український Рочестер готується дуже наполеґливо, міркуючи про програму (ділові наради, бенкет, мистецька частина й розваrова), организовуючи різні комісії для окремих ділянок праці. Про це можна довідатися з листа від голови Окружного Комітету Рочестеру Володимира Гавриляка, відданого заслуженого союзовця, який очолює Конвенційний комітет. У ньому читаємо:

„До Хвальної Екзекутиви УНСоюзу:

Українська громада в Рочестері, а зокрема члени УНСоюзу, матимуть нагоду вітати у своєму місті делегатів на 30-ту Конвенцію УНСоюзу в травні 1982 року. Вістку про призначення Рочестеру місцем слідуючої Конвенції УНС прийнято членами машої Округи з великою втіхою і гордістю. Це ж велика честь і не абиякий привілей вітати у своїй громаді найстаршу, найбільшу і найбагатшу братську організацію. Це важлива історична подія не лише для нашої союзової громади, але також для цілої української спільноти в Рочестері.

Окружний Комітет УНС в Рочестері вдячний за цей привілей і почувається до обов'язку поробити усі старання, щоб це довір'я до нашого Окружного Комітету і нашої громади оправдати своїм поступуванням і виконанням взятих на себе завдань. Окружний Комітет розпочав вчасно підготовку і заходи, щоб 30-та Конвенція відбулася в привітній, гостинній, товариській і приємній атмосфері та в належному порядку. Окружний Комітет почав передконвенційну працю і старатиметься, щоб усім делеґатам, гостям і їхнім родинам запевнити, як можливо, найкращі вигоди і приємне перебування в Рочестері. Турбуватись буде Комітет також тим, щоб іти назустріч потребам і оправданим вимогам делеґатів.

Тут діє вже Імпрезовий комітет для підготовки розваг і імпрез, у тому — концерту в неділю перед Конвенцією і бенкету в четвер конвенційного тижня. В стадії оформлення є окремі секції-комісії для точно визначених функцій, як ось: комісія пресова, бенкетова, фінансова, привітальна тощо. Оформлено також окрему комісію для видання пропам'ятної Конвенційної книги, що має лишитися цінною і тривкою пам'яткою для всіх учасників Конвенції.

У пропам'ятній книзі плянуємо, між іншим, помістити привіти, загальні інформації про Рочестер і його українську, а зокрема — союзову громаду, список усіх делеґатів і головних урядовців УНС, і на їх бажання — фотографії та інформації про їхню союзову і громадську діяльність. На покриття коштів видання збиратимемо писані привіти відділів і окружних комітетів, оголошення і привіти українських установ і підприємств; список їх буде поміщено в книзі т. зв. (бустерс).

Праці перед виданням дуже багато, тому всяка допомога і порада буде радо використана. В цій потрібній і почесній праці потребуємо Вашої, Шановна Екзекутиво, допомоги — збіркою оголошень, привітів і пожертв (бустерс), інформаціями про діяльність вибраних делеґатів і подібне. А найбільше потрібно взаємних інформацій і порад.

В залученні висилаємо

(Продовження на ст. 4)

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН ОБВИНУВАЧУЄ МОСКВУ

Вашінґтон. — Президент Роналд Реґен, виступаючи у четвер, 17-го грудня ц.р., на пресовій конференції обвинуватив Совєтський Союз за розвиток подій у Польщі і заведення там воєнного стану та передання тимчасової влади в руки війська, яке стосує терор і різні інші утиски супроти власного населення.

Президент Реґен підкреслив, що без відома і підтримки Москви прем'єр-міністер Войцєх Ярузельскі був би не відважився застосувати такі міри терору. Президент відмітив, що З'єднані Стейти Америки можуть дати економічну допомогу Польщі, але тільки тоді, коли будуть привернені раніші свободи для польського народу і коли комуністичні режими дозволять народові самому розв'язати свої внутрішні проблеми.

Подібний тиск на польський уряд і Мокєву стосують також Папа Іван Павло II, який у спеціяльному зверненні домагається знесення вийняткового стану в Польщі і дозволу для дальшої діяльности для вільної профспілки „Солідарність", провідні члени якої, як відомо, майже всі виарештовані, або є під домашнім арештом, як, наприклад, Лєх Валєнса.

Вміжчасі ситуація в Польській Народній Республіці радше погіршується до чого признається сам польський режим. Варшавське радіо передало в четвер, 17-го грудня, що у висліді перестрілки між поліцією, військом і робітництвом в Польщі загинуло сім осіб, а сотні були поранені. Між пораненими є також 160 вояків і 180 цивільних осіб. Військові відділи намагаються розганяти силою демонстрантів, які вийшли на вулиці Ґошова, Кросно, Вроцлава, Позняня і Варшави, щоб запротестувати проти терористичних акцій і обмежен-

(Продовження на ст. 4)

ПОЛЬСЬКІ РОБІТНИКИ ПРОХАЮТЬ ДОПОМОГИ

Ню Йорк, Н. Й. — (Пресова Служба „Сучасности"). — У вівторок, 15-го грудня ц.р., в приміщенні Американського Гельсінкського комітету відбулася пресова конференція з представниками КОР-у і „Солідарности" Мірославом Хоєцьким. Хоєцький — 32-річний фізик, приїхав на Захід у жовтні ц.р., щоб взяти участь в книжковому ярмарку у Франкфурті. Опісля він приїхав до ЗСА на запрошення Американського Гельсінкського Комітету.

На пресовій конференції Хоєцький повідомив пресу про заяву робітників Щецінського порту, які почали страйк після проголошення воєнного стану в Польщі. В заяві, датованій 14-го грудня ц.р., сказано:

„Страйковий комітет порту і верфи Щецін.

Щецін, Польща, 14 грудня 1981 року.

До всіх народів та людей доброї волі, які шанують демократію, свободу та права робітників.

Ризикуючи життям та особистою свободою, не зважаючи на драконівське воєнне становище, не зважаючи на спроби тримати нас у страху, сотні тисяч польських робітників та патріотів почали страйк, висловлюючи наступні вимоги:

— відкликати проголошений воєнний стан,

— звільнити всіх заарештованих,

— повернути всі демократичні та профспілкові права, що їх нація здобула в серпні.

Ми апелюємо до Вас:

Підтримайте нашу боротьбу масовими протестами. Дайте нам моральну допомогу. Не стійте безчинно, коли в серці самої Европи вбивають народжуючу демократію. Будьте з нами у ці тяжкі хвилини. Хай живе солідарність з „Солідарністю". Польща ще не згинула!"

Хоєцький заявив, що в Польщі можуть бути застосовані сталінські методи — включно з вбивствами населення. Але польський народ є відважний і буде боронити свої права. За кризу в Польщі несе відповідальність режим, а не ‚Солідарність'. Польське суспільство не має довір'я до уряду. А тому, що угоди й наші надії не здійснено, ми були змушені вимагати засадничих змін в уряді. Минулого тижня ми закликали до національного референдуму про довір'я до уряду.

Сучасні події — це ще одна спроба знищити ‚Солідарність' і позбавити польське населення тих обмежених прав, за які воно провадило боротьбу від серпня 1980 року".

Американські м'ясні компанії співпрацюють з Москвою

Москва.— Відомий великий американський підприємець д-р Арманд Гаммер відбув пресову конференцію в Міжнародному торговельному центрі у Москві, на якій він подав до відома, що Окцідентальна нафтова корпорація, яка закупила найбільшу в Америці м'ясну спілку Айова Біф Процессорс підписала договір з урядом СССР в справі побудови великого м'ясокомбінату на терені СССР.

Окцидентальна нафтова корпорація через афілійовану з нею Айова Біф договорилася в справі спільного ведення того підприємства, як і розбудови совєтської м'ясної продукції взагалі з використанням американської технології, фінансових засобів та досвіду. Айова Біф має цілий ряд патентів у своїй промисловій ділянці й ті патенти будуть використані на терені СССР. Д-р Гаммер підкреслив, що його м'ясний договір має ... овготермінову базу". Він також додав що на підставі того договору американські й совєтські чинники переводитимуть спільні досліди й різні експерименти в годівлі худоби та в переробці м'яса.

Окцидентальна нафтова корпорація, яка останніми роками стала одною з найбільш розгалужених американських промислово-торговельних фірм, завдяки, між іншим, всебічній господарській співпраці з Москвою, закупила Айова Біф ще минулого року за ціну 800 мільйонів долярів. Одначе, тоді ще не було відомо, що закуплена м'ясна компанія стане одним з найважливіших інструментів у господарській співпраці американських капіталістів з СССР зокрема в ділянці харчової промисловости, в якій совєтська система найбільше відстає.

Д-р Гаммер підкреслив, що продукція м'яса в СССР далеко не задоволяє потреб населення та навіть відстає від виконання призначеного їй державою пляну і співпраця американців на тому відтинку напевно багато Совєтському Союзові допоможе. Він сказав „Айова Біф має багато в дечому повчити росіян".

Д-р Гаммер говорив на тій пресовій конференції також про інші промислово-торговельні проєкти по лінії співпраці західних бизнесменів з СССР та накінець згадав, що та співпраця причиниться до великого зросту продажу совєтської нафтової ропи, природного газу і їхніх перетворів на західніх ринках.

У світі

ГРЕЦЬКИЙ УРЯД СОЦІЯЛІСТА АНДРЕАСА Папандреу повідомив, що він підніс статус станиці ПВО в Атенах до ранґи дипломатичної місії. Таким чином члени і працівники тієї місії матимуть права дипломатичної неторкальности, а їхні бюра й житлові будинки привілеї екстериторіяльности. Повідомлення про це мало місце під кінець триденної візити Ясіра Арафата, лідера ПВО, в Атенах. Крім цього Папандреу і Арафат видали спільний комунікат, в якому закликають до якнайскорішого створення самостійної палестинської держави на теренах замешкалих арабами в Ізраїлі. Накінець Арафат відбув пресову конференцію, на якій він подав про великі успіхи ПВО в останньому часі та засудив ЗСА за їхню допомогу Ізраїлеві. Він заявив, що Ізраїль має в своєму посіданні коло 25 атомових бомб і засоби для їхнього вистрілення в обсягу всіх арабських столиць. Коли йдеться про Єгипет, Арафат сказав, що ПВО розраховує на єгипетську армію й закликав її та єгипетський нарід покінчити з президентом Гасні Мубараком так, як це сталося з покійним президентом Анваром ель-Садатом.

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ ОН СХВАЛИЛА звернення до уряду республіки Ель Сальвадор із закликом, щоб уряд перед виборами, які мають відбутися в березні наступного року, договорився з червоними партизанами, що оперують на території Сальвадору і ведуть збройну боротьбу проти уряду. Звернення прийнято 68 голосами проти 22, а 53 стрималося. В справах збройної інтервенції польської армії проти польського суспільства, а зокрема проти польських робітників ніхто на форумі Генеральної Асамблеї при цій нагоді не висловився. Уряд Ель Сальвадору, очолений президентом Хозе Наполеоном Дюарте, вже перед тим видав заклик до партизан і політичних груп, які їх підтримують, щоб вони взяли участь у виборах. Уряд не поставив їм ніяких передумов, а тільки підкреслив, що вони мусіли б перед виборами припинити збройну боротьбу, яку вони ведуть проти уряду, що переводитиме вибори.

ЄГИПЕТСЬКИЙ УРЯД ПІСЛЯ ОБГОВОРЕННЯ анексування Ґолянських висот Ізраїлем зайняв становище, що, хоч факт нічим не шкодить престижеві Єгипту, ані проти нього не звернений, але уряд уважає його ударом по мирових заходах на Близькому і Середньому Сході. Президент Мубарак заявив, що на його думку інкорпорація Ґолянських висот в границі Ізраїля, не пошкодить співпраці Єгипту й Ізраїля.

ЛІДЕР АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕЙБОР ПАРТІЇ МАЙКЕЛ Фут остаточно перейшов до протинаступу проти лівих радикалів, комуністів і троцькістів, які йдуть спільно, щоб здобути перевагу в тій партії. Насамперед він заблькував і не допустив до того, щоб комуніст став кандидатом партії у виборах до парляменту, на що дуже натискало ліве крило. Відтак після довгого й важкого внутрішнього бою в керівних органах Лейбор партії йому вдалося перевести ухвалу, якою рішено провести дослід, до чого і як змагають ліві екстремісти в лоні партії. Ліві, яким вдалося захопити в партії цілий ряд ключевих позицій, намагаються поширити свій стан посідання й перевести на керівні пости в партії своїх людей. Крім цього їм вдалося на недавній партійній конференції перевести різні ліві ухвали, які повністю покриваються з комуністичними дезидератами та йдуть по лінії просовєтської політики.

ЗМІЦНЕННЯ БОРОТЬБИ АНҐОЛЬСЬКИХ національних партизан проти теперішнього марксистського уряду Анґолі і успіхи тієї боротьби змусили марксистський уряд до зміни позицій. Дотепер ангольський марксистський уряд відкидав можливости контактів з національними силами і його збройним рам'ям. Тепер анґолський амбасадор у Лісбоні, Портуґалія, поінформував з доручення уряду, що уряд готовий увійти в контакт, переговорювати й договоритися з національними силами, а зокрема з їхнім лідером Йонасом Савімбі.

В Америці

СУД В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ ЗАСУДИВ НА ДОСМЕРТНЕ ув'язнення громадянина Польщі Маріяна Захарского, раніше обвинуваченого у шпіонажі в користь Польської Народної Республіки і передання комуністичним державам засекречених матеріялів, зокрема плянів про антитанкову зброю і радарну систему. Спільника М. Захарського, американського громадянина Вілліяма Голдена Белла, засуджено на вісім років в'язниці і 10,000 долярів грошової кари. Суддя Дейвид Кеніон, проголошуючи засуд, заявив, що противники З'єднаних Стейтів Америки зле розуміють демократичні свободи, якими користуються громадяни ЗСА, думаючи, що ці свободи це слабість американської системи. Підривні елементи не повинні забувати, що ЗСА готові все і завжди обороняти свої інтереси. Адвокат засудженого висловив надію, що його клієнта можуть в майбутньому обміняти за американського чи західнього шпигуна в Польщі.

ГУБЕРНАТОР СТЕЙТУ КОННЕКТИКАТ ВІЛЛІЯМ А. О'Ніл, був звільнений в четвер, 17-го грудня, зі шпиталю, де він спершу лікувався після легкої серцевої атаки, а опісля перейшов більш складну операцію на серці з метою прочищення головних кров'яних артерій. Згідно з опінією лікарів-спеціялістів В. О'Ніл повернеться до виконування своїх обов'язків за приблизно два-три місяці часу. Цей період він мусить використати на терапію і відпочинок.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ВСЯКІ ЛАДИ коментують поведінку голови Найвищого Суду ЗСА Воррена Е. Биргера, який, у подернервованні, відштовхнув рукою фоторепортера Сі-Бі-Ес Нюз у Вашінґтоні і струтив з його плеча камеру. Очевидно, суддя В. Бирґер не зробив це зумисно, кажуть деякі кореспонденти, які були наочними свідками цієї події біля вінди, до якої разом з Бирґером хотіли продістатись майже силою також кореспонденти. Відхиляючи камеру рукою В. Бирґер заявив фоторепортерові названої станції: „не тримайте цю річ перед моїми очима" і тоді зробив відрух рукою. Кореспонденти бажали довідатися від Бирґера його думку відносно книжки Джана Д. Ерліхмена, яка незабаром появиться і у якій Ерліхмен твердить, що голова Найвищого Суду перед кожним засіданням Суду нараджувався з колишнім президентом Ричардом Ніксоном.

НОВА СТУДІЯ БОСТОНСЬКОГО університетського медичного центру стверджує, що особи, які вправляють руханку чи інші види спорту, принаймні кілька разів в тижні, забезпечують себе перед можливістю серцевої атаки й інших хворіб. Трирічні обслідування людей і мавп, які мають приблизно таку саму функціональність серця і кровоносних судин, підтверджують цю теорію про більше руху для людей, очевидно під наглядом лікаря, бо бувають випадки, що жадний спорт людині не допоможе, якщо вона має удідичену хворобу. Студія була опублікована у „Медичному журналі Нової Англії".

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ВИРІШИВ обмежити рухи польських комуністичних дипломатів в З'єднаних Стейтах Америки у відплату за таке ж обмеження для американських дипломатів у Польщі. Речник Державного департаменту передав це рішення амбасадорові Польщі у Вашінґтоні Ромуальдові Спасовському, заявляючи при тому, що це рішення відноситься також до двох польських консулятів в Ню Йорку і Чикаґо.

РЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН НАЗНАЧИВ 15-членну комісію, яка має докладно простудіювати програму соціяльного забезпечення і представити Урядові свої рекомендації. Вміжчасі обидві палати Конґресу погодились на встановлення мінімуму в сумі 122 долярів для тих осіб, що вже отримують пенсії і тих, які зареєструються до 1-го січня 1982 року. В урядових колах почалися розмови про цю важливу справу і Адміністрація прислухається до речових рекомендацій, особливо тих, які не позбавлені реальности і мають на меті зберегти пенсійну програму для людей пенсійного віку в чергових роках.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J 07303

Зрада за гроші

Зрадництво своєї батьківщини — це найганебніший вчинок, з усіх ганебних і злочинних людських дій. Буває, що якийсь зрадник шукає виправдання у суспільно-політичній симпатії до чужинецького режиму, це ніби ідеологічна спільність штовхає його до зрадництва. Очевидно, це також не виправдує злочину. А вже найгірше, що може статися, це зрада супроти своєї батьківщини задля грошової наживи.

При розгляді всіх подробиць несамовитої терористичної змови, яку затіяв лівійський диктатор Муаммар Каддафі проти президента Реґена і його найближчих співробітників, виявилося, що посередньо причетними до тієї змови є таки деякі американські ветерани. У „Ню Йорк Таймсі" появилися навіть прізвища двох колишніх американських вояків так званих „Спеціяльних військ", з почесною назвою „Зелених беретів", які займалися пачкуванням вибухових матеріялів до Лівії і там були інструкторами лівійських терористів: як користуватися різними родами терористичної зброї та яких вживати методів — таких, як вони навчилися під час В'єтнамської війни у відношенні до північнов'єтнамських комуністичних військ чи партизанів. Вони працюють у тій Лівії, влада якої плянує вести терористичну акцію на території Америки. І вони надто інтелігентні і зрілі, щоби про це не знати, і з цього не здавати собі справи, що вони прикладають руку до такої злочинної роботи ворога своєї американської батьківщини.

Деякі колишні старшини формації „Зелені берети" намагаються як не боронити, то з'ясувати, чому власне не один-два, а десятки колишніх американських вояків із спеціяльних військ, деякі з них також колишні аґенти американської військової розвідки, опинилися на чужинецькій службі. Мовляв, їх вишколювали в американському війську на спеціялістів вибухових матеріялів і на спеціялістів у користуванні всілякими можливими способами, як тими вибуховими матеріялами послуговуватися. Звільнені добровільно чи примусово з війська — вони опинилися цілком неприготовані до життя у цивільному світі, в якому ніхто в їхній батьківщині не потребував таких фахівців військового чи підпільно-революційного діла. І тому, коли якась чужа держава запропонує такому військовому ветеранові добре платну працю — він іде туди і стає платним добровільцем у вишколюванні терористів навіть у країні, яка ворожа Америці.

Ці ревеляції кидають похмуре світло на одиниці, які задля хліба, у даному випадку, густо помазаного маслом, бо такі американські фахівці від вибухових матеріялів і користування ними є по-королівськи оплачувані — ці ревеляції стали причинком до зрозуміння, в якій трудній ситуації опинилася американська державна верхівка з її Крайовою радою безпеки: у Лівії, ціле населення якої нараховує не більше трьох мільйонів осіб, живе коло півтори тисячі американських громадян, здебільшого урядовці американських нафтових компаній, що мають торговельні зв'язки з лівійським нафтовим промислом, — у Лівії є ще якийсь десяток таких колишніх американських вояків, які за гроші допомагають тамошньому диктаторському режимові поширювати в світі терор, зокрема стосувати той терор супроти американської державної верхівки. І коли Уряд ЗСА звернувся із закликом до американських громадян, які живуть у Лівії, щоби вони верталися до Америки, то не всі американські компанії погодилися відкликати відтіль своїх службовців і не всі тамошні цивільні американські родини кваплять виконати заклик державних чинників Америки.

Тому не треба дивуватися і ремствувати, що деякі західньоевропейські країни поставилися холодно й байдуже до заклику Америки — солідаризуватися з американською політикою супроти Лівії. Мовляв: ваші власні громадяни не дуже вас слухають, бо навіть працюють з вашим ворогом, то чому ми, европейці, маємо туди втручатися...

Але президент організації колишніх „Зелених беретів" правду каже, коли таврує тих, які опоганюють в пресі, радіо і телебаченні ту колишню і теперішню елітарну формацію американських збройних сил. „Можливо, — сказав він, - що на тисячу таких наших вояків, здорових яблук, трапляється тузін яблук гнилих, — і це вони роблять нам усім таку погану славу "...

Так завжди діється: одна „паршива вівця" опоганює ціле стадо. І коли з якого гурту вийде один зрадник, то така зрада заплямлює цілий гурт.

ДО МОСКВИ ПРИБУВ БАБРАК КАРМАЛЬ, президент Афганістану і його теперішній фактичний лідер. Ціль перебування Бабрака в Москві подвійна. З одного боку, він хоче взяти участь у відзначенні 75-річчя Леоніда Брежнева, а з другого — відбути цілий ряд політичних і військових розмов.

Володимир Душник

ДЕРЖАВНИЙ МУЖ — ЧИ ПОЛІТИЧНИЙ АВАНТЮРНИК?

В останніх кількох тижнях ім'я Муамарра Каддафі — лівійського президента не сходить із сторінок світової преси. Як відомо, президент Реґен публічно заявив, що американський Уряд має незаперечні докази, що Каддафі вислав групу лівійських терористів до Америки, щоб вбити президента Реґена, віцепрезидента Буша, державного секретаря Алексáндра Гейґа і секретаря оборони Каспара Вайнберґа. Каддафі це заперечив, назвавши президента Реґена „ковбоєм, боягузом і брехуном".

Але, кого собою представляє полк. Кадафі?

Він є сином лівійського пастуха, що народився в шатрі з козячої шкури, біля місцевости Сірте, в Лівії. Він є президентом Лівії, країни, яка нараховує усього 3 мільйони мешканців, але — дуже багата в поклади нафтової ропи. Артур Крокер, заступник державного секретаря для африканських справ, сказав, що Каддафі є „найнебезпечнішим дестабілізаційним чинником в Африці". Його мала армія добре вишколена і вивінувана в наймодерніше совєтське узброєння. Його війська окупували країну Чад та загрожують іншим африканським країнам, в тому числі, Ніґерії і Суданові. Він плянує створити модерну мусулманську імперію, маючи за собою фінансову, політичну і мілітарну підтримку СССР.

Арґументи Америки проти Каддафі зводяться до ряду обвинувачень, а саме:

— Лівійські військові частини окупували в листопаді 1980 року країну Чад та заняли багаті в уран простори в цій країні;

— Лівія підтримує не тільки групу т. зв. повстанців Полізаріо, які ведуть підривну роботу проти Марокко, але також ісламських терористів на Філіппінських островах.

— У 1974 році терористи Каддафі напали на єгипетську військову академію в Каїро, вбивши 30 осіб. Після вбивства Анвар Садата 6-го жовтня ц. р. — в плянуваннях Каддафі була інвазія Судану, але коли президент Єгипту Госні Мубарак загрозив, що він прийде з негайною допомогою, Каддафі не важився зачіпати Судану;

— Каддафі висилає групи терористів для „ліквідації" лівійських дисидентів, що живуть в Римі, Лондоні, Атенах, та ЗСА, де, на думку американського Уряду живе понад сто лівійських політичних противників Каддафі;

— спроба вбити американського дипломата Крісчіяна Чепмена в Парижі у вересні ц. р. та Германа Елітса, колишнього американського амбасадора, в Єгипті в 1976 році;

— вишколювання міжнародних терористів в Лівії на високу скалю, та активна підтримка всяких протизахідніх терористичних груп, починаючи від Палестинської Визвольної Організації до Ірляндської Республіканської Армії;

— совєтські зв'язки — незаперечні. Каддафі закупив за ціну 13 мільярдів долярів наймодерніше совєтське узброєння для армії, що має ледве 55,000 вояків. Уряд ЗСА побоюється, що Каддафі дозволить на встановлення совєтських мілітарних, летунських і морських баз, які можуть стати загрозою для 6-ої Американської Фльоти на Середземному морі;

— Лівія має малий атомовий реактор в Триполі.

Як відомо, Лівія є великим продуцентом нафтової ропи, яка цього року принесла Лівії понад 15 мільярдів долярів, що допомогло піднести поголовний дохід населення з 1,700 долярів до 9,000 долярів на рік. Америка є теж значним покупцем лівійської нафти, продукцію якої розробили американські інженери й фахівці. Каддафі публічно заявив, що якщо президент Реґен відкличе 1,000 американських фахівців, то це примусить Лівію припинити видобування нафти, або шукати за тими спеціялістами в інших країнах, правдоподібно в СССР.

Проте, майже всі европейські союзники Америки не вірять, що Каддафі становить політичну чи мілітарну загрозу для Европи, чи навіть для Америки. Недавно на конференції міністрів закордонних справ НАТО американський державний секретар Гейґ вияснив становище американського Уряду в справі Лівії.

На превелике здивування американців, західньоевропейські дипломати не спиняли арґументів американців щодо загрози Лівії. Французький міністер закордонних справ Клод Чейссон, заявив, що „ізоляція Лівії була б великою помилкою", і це саме сказав італієць, Еміліо Кольомбо.

Між іншим, европейці є куди більше залежні від лівійської нафти ніж Америка, на яку припадає лише 2 відсотки імпортованої нафтової ропи.

Европейці дуже неґативно оцінюють лівійські збройні сили, кажучи, що лівійські повітряні сили в складі 287 бойових літаків, мусіли користуватися американськими і британськими пілотами під час інвазії Чаду.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Іван Керницький на сцені

Іван Керницький здобув собі популярність як фейлетоніст з прибраним іменем Ікер. Та це не вповні справедливо. Доля — чи як хтось хоче — професія фейлетоніста зустрілась Керницькому вже пізніше, коли він здобув собі признання у критики як талановитий автор коротких оповідань. Ще далеко до Другої світової війни Іван Керницький двадцятилітнім юнаком ходив гордо по Львові з книжкою оповідань „Святойванські вогні", що вийшла у видавництві Івана Тиктора в 1934 році. До кількох років у нього була друга книжка „Мій світ", а критика порівнювала його і до Мартовича, і до Черемшини, і навіть до Стефаника. В той час Іван Керницький попробував своїх сил і в театрі. Покладаючи надію на свій талант гумориста, він написав комедію із спортового побуту і назвав її досить скомпліковано „Муза на оф-сайді". Тема цієї комедії, що характеризує життя українців в Галичині напередодні війни, дала авторові змогу випровадити на сцену нових героїв, що їх життя змушувало шукати свого місця у відсталій економічній ситуації, пов'язуючи змагання за економічні позиції зі спортовими змаганнями, що в той передвоєнний час здобули собі широку популярність у суспільстві. Комедія мусіла подобатись тодішнім діячам театру, бо її зразу включив в репертуар режисер Володимир Блавацький, що тоді став керівником в Українському Народному Театрі імені І. Тобілевича. Комедія Керницького була виставлена в цьому театрі і йшла на сцені в деяких провінційних містах у Галичині, починаючи від Золочева, але воєнні події не дали їй продістатись на більшу сцену у Львові, чи бодай у Станиславові або Дрогобичі. Та Іван Керницький не покидав і далі думки про театр. Під час війни він написав п'єсу для молоді „Квіт папороті", далі патріотичну виставу на тему листопадових боїв за Львів у 1918 році „Яворівський решетник" та й активно співпрацював з театром нових форм „Веселий Львів", що поставив собі ціль створити у Львові театр-вар'єте з новим репертуаром. Війна і повоєнні обставини еміґрації не сприяли творчости Керницького, бо і не давали великих надій на існування театру, а з тим і не виявляли потреби для нового репертуару. Та Івана Керницького завжди притягав театр. Коли була змога, він — на запрошення режисера Йосипа Гірняка — взявся переробити стару комедію Кропивницького „Пошились у дурні", створивши нову п'єсу на канві Кропивницького „Пошились в дурні в Америці", і дістав за те справедливу похвалу в критики, яка виявила, що він зберіг дух оригінальної п'єси Кропивницького і своїм делікатним почуттям міри і стилю виніс п'єсу на вищу площину. Іван Керницький збагатив теж репертуар режисера Йосипа Гірняка своїм власним сценічним твором — комедією „Тайна доктора Горошка", що йшла на сцені в Ню Йорку й у Філядельфії в 1955 році з Йосипом Гірняком та Олімпією Добровольською в головних ролях.

Брак театру відтягнув Керницького від праці для театру і з театром. В той час як Іван Керницький „популяризувався" як фейлетоніст, поволі нидів і наш театр в Америці. Тому ж стало дуже відрадно і навіть радісно, коли в листопаді повідомила наша преса, що майже в той самий час дві різні п'єси Івана Керницького будуть виведені двома, на теперішній час, передовими українськими театральними групами в Ню Йорку і в Торонто.

Листопадову картину Керницького, що давніше мала назву „Яворівський решетник", а тепер, після деяких перерібок, має заголовок „Листопадовий день" підготовила Студія Мистецького Слова Лідії Крушельницької для святочної імпрези, якою український Ню Йорк відзначив традиційно Листопадовий зрив 1918 року. П'єсу відіграли молоді студійці під проводом своєї вчительки, що вийшла з драматичної школи Олімпії Добровольської і Йосипа Гірняка. П'єса мала успіх, хоч і написана майже сорок років тому в інших обставинах і, може, для іншої публіки. Це теж і успіх самого автора, який після таких років міг вперше побачити свій твір на сцені й пережити успіх вистави.

Другу п'єсу Керницького теж під зміненою назвою „Король стрільців", що в першій постанові звалась „Муза на оф-сайді", виставив Український Ансамбль „Заграва" в Торонто в рамах щорічного, Багатокультурного театрального фестивалю, ювілейного, бо десятого з черги. Прем'єра цієї вистави відбулась 21-го листопада в залі Центру св. Лаврентія, в постанові акторки, відомої ще із сцени Львівського театру, Марії Луцької-Левицької. Якщо пригадати, що в першій виставі, понад сорок років тому, виступали такі актори, як Володимир Блавацький у ролі фабриканта, Ганна Собачева в ролі тітки, чи Олександер Яковлів в ролі Заїки Кліщика, тоді бачимо який великий успіх цієї нової постанови, що в ній крім двох рутинованих акторів Володимира Довганюка і Ніни Тарновецької всі ролі виконувала театральна молодь. Щобільше, теж і на залі в перевазі саме молодь. Молода інтеліґенція, молоді професіоналісти, які і часто говорять англійською мовою, та зі захоплен-

(Продовження на ст. 3)

К. Крупський

ТРАДИЦІЙНІ „ОЧІ" РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

„The KGB: The Eyes of Russia" by Harry Rositzke, Doubleday & Company, Inc., Garden City, New York, 1981, pp. 295.

IV

Його зарекрутували до вбивства з умовою, що йому та його родині дозволять перехід до Західньої Німеччини, якщо він виконає свою місію. Його післали до Мюнхену через Західній Берлін і на протязі шести до вісім місяців він знайшов помешкання і працю. Зразу йому не сказали кого він має убити, але як він вже намістився у Західній Німеччині, йому дали інструкції віднайти Бандеру, який жив під прибраним іменем. Єдиним ключем до розпізнання була серія світлин Бандери, взятих із західньонімецького ілюстрованого журналу. Вкінці він віднайшов Бандеру і слідкував за ним аж до його адреси. Офіцер КҐБ, який давав інструкції комунікувався з ним зі Східнього Берліну через кур'єра. Вкінці він рішив, що настав час і доставив стрільцеві високої потуги рушницю та дав йому кінцевий наказ зліквідувати Бандеру. В тому часі родина стрільця, згідно з домовленням, була вже звільнена і завдяки двом старшинам із Сі-Ай-Ей, які від самого початку тої місії керували стрільцем, знаходилася в безпечному місці у Західній Німеччині. Однак, КҐБ настоювало і п'ять років пізніше їм вдалося вбити Бандеру".

З наведеного виходить, що Сі-Ай-Ей врятувало Бандері п'ять років життя.., Мабуть не всі читачі знають, що Карльсгорст біля Берліну, це найбільший совєтський шпигунський центр в Західній Европі.

Автор подає перебіг того як Сташинський убив Ребета, а пізніше убив Бандеру і за ті злочини одержав в Москві з рук шефа КҐБ Шеляпіна ордер червоного прапора.

У розділі п. з. „Домашній ворог" автор між іншим пише: „Організовані етнічні та релігійні меншості є меншою проблемою контролі для КҐБ. Тайним групам українців, балтійців чи центральних азіятів КҐБ приглядається зблизька та легко їх проникає. Коли вони, у їхніх протестах посуваються задалеко, тоді КҐБ арештує провідників активістів".

Очевидно, що помилкою автора є те, що він називає народи совєтської імперії етнічними, або меншостевими групами. На ділі, навіть естонці малої Естонії не є етнічною групою чи меншістю, а є народом, який не зважаючи на всі чистки, вивози, ще є народом — нацією, а не етнічною меншістю. Однак ця помилка автора не випливає зі злої волі, про що свідчить цілість його книжки.

Уже навіть ми самі часом повторяємо за іншими деякі помилки. Наприклад, уживаємо слово „совєти" в усіх його словозмінах, тоді коли добре знаємо, що совєтів нема, а є російська імперія. На жаль, не нами вироблена термінологія немов заставляє нас уживати терміни з якими ми не погоджуємося.

Наведемо ще декілька речень, які в книжці є черговими після наведених — повище: „Україна завжди була турботою Росії, а головно з причини її величини та положення при західньому кордоні. Її стара та окрема культура і мовні традиції та страшенно протиросійські настрої, а особливо в Західній Україні, викликають підозру Москви відносно льояльности українців, яка була ще й посиленою співпрацею українців в часі німецької окупації, а також продовженням збройного спротиву українців проти Совєтського Союзу, що тривало, як було вже сказано, до ранніх 1950-их років. Українськи спротив 1960-их років був спрямований на одно головне звинувачення: продовження русифікації української республіки. Вони не домагаються сепаратизму а домагаються закінчення дискримінації проти української освіти і мови та кращого трактування українців з боку КҐБ. Такои домагаються, щоб не висилати українських в'язнів поза межі України.

„Навіть прохання та акції за уміркованi реформи викликали драстичні репресії, кілька хвиль арештів, тайних засудів та суворі присуди, які заслали сотні українських дисидентів від половини 1960-их років. Нема причини сподіватися, що совєтська ревність зменшиться і в надходячих роках. Балтійський націоналізм є менше загрозливим. Під час і після окупації балтійських країн, професійні та освічені верстви були дослівно зметені, а церкви піддано під совєтський адміністративний контроль. Литву, Латвію та Естонію встабілізовано комбінацією: жорстоких чисток та абсорбуванням їхньої території в мілітарні округи і назначуванням небалтійських адміністраторів в урядовій структурі цих республік. Тільки литовські католики виявили назовні ознаки організованости дисидентів, але КҐБ може над цим наглядати і контролювати".

Подаючи наш огляд на названу книжку Розіцкого, ми не охопили всіх аспектів її згущеного і різнорідного змісту. В основному, автор представляє боротьбу розвідок ЗСА та Англії проти незвичайно сильної шпигунської дії КҐБ на терені ЗСА, Канади, Англії та Німеччини в часі передвоєнному, воєнному і після війни, що охоплює роки від 1930-их по 1970-ті.

Дуже привабливим об'єктом КҐБ була і є організація західньоевропейських країн НАТО. Були роки, коли на цю установу КҐБ насилало цілі зграї преpізних шпигунів із усіх сторін. Намагання проникнути і

(Продовження на ст. 3)

Богдан Певний

ПРО НЕЙМОВІРНІ ПРИГОДИ ҐЕОРҐІЯ КОСТАКІСА

II

Уже у 1960-их роках збірка Костакіса була широко відомою не лише у Москві, але і за кордоном. Його почали відвідувати мистці-неконформісти, дисиденти, закордонні відвідувачі — кореспонденти, дипломати, туристи. Відносно малих розмірів приватне помешкання було весь час переповнене цікавими. Костакіс усіх приймав, показував, пояснював. Все це на очах влади, яка, здавалося, нічого не помічала, не робила особливих перешкод. Чи мав на це все Костакіс тиху згоду влади? Чи було це їй, у даний час, чомусь потрібним? Чи мав Костакіс привілеї за якісь невідомі прислуги? Наявність приватних мистецьких збірок в Совєтському Союзі — не новина. Свого часу славилася збірка українського народного мистецтва скульптора Івана Гончара у Києві. Авторові цих рядків вдалося її оглянути 1970 року. Але тільки збірка Івана Гончара почала набирати вагомости її закрили, а власника відштовхнули у тінь. Не так було зі збіркою Костакіса — йому дозволено вивезти її на Захід. Чому?

Вістка про прибуття Ґеорґія Костакіса з його збіркою на Захід, у культурному світі рознеслася громовицею вибуху атомової бомби. Не з несподіванкою цієї з Гірошими, бо досягнення авангарду тут були давно відомі, а зі закріпленням перемоги цієї з Наґасакі, мовляв, усе треба завдячувати генієві російського народу, навіть створення „буржуазного" модернізму. Тому нагадується стара римська казка про пастуха і вовка — росіяни так часто доказують своє першенство у всіх проявах життя, що витворили загальну несприятливість до своїх тверджень, навіть тоді, коли заслуговують на признання. Це особливо правдиве у відношенні до модерного мистецтва.

Гілтон Крамер, передовий критик „Ню Йорк Таймсу", у статті „Загублена російська революція в модерному мистецтві" (11 жовтня 1981) пише: „Під сучасну пору, ніякий розділ з цілої історії модерного мистецтва, не має стільки цікавого і подиву гідного, як кожне, чергове відкриття досягнень аванґарду, що процвітав у Росії напередодні й відразу після Революції 1917 року. Ніякий інший аспект модерних течій не видається відразу ж таким близьким до теперішнього розвитку нашого, власного мистецтва і одночасно таким далеким своєю духовістю і обставинами постання. Ніякий інший не заслужив так незаперечно на звання „поступового". Ідеї, про які ми ще так недавно у 1960-их роках думали як крайньо новаторські, а навіть вражаючі — ідеї про форму і матеріял, про зміст і суспільне призначення мистецтва — виявилися були повністю розвинені в Росії ще у другому і третьому десятилітті нашого століття. Цілий напрям абстрактного мистецтва, який пізніше розгорнувся у Західньому малярстві і скульптурі, видно був попереджений, а у деяких випадках випереджений, мистецтвом створеним сміливою групою російських модерністів, імена яких, у багатьох випадках, малощо відомі мистецькій публіці."

Чому таке відкриття саме сьогодні? Адже віддавна піонером абстрактного малярства визнають Василя Кандінського, а приклади супрематизму Казіміра Малєвича і конструктивізму Володимира Татліна можна знайти майже у кожному музеї Заходу. Причиною для написання статті Крамером було відкриття виставки „Мистецтво аванґарду в Росії": вибране з колекції Ґеорґія Костакіса", яка відбувається в Музеї Ґуґенгайма в Ню Йорку від 16-го жовтня 1981 року до 3-го січня 1982 року. Хоч виставка Костакіса викликала сподівану сенсацію, регабілітація забутого аванґарду почалася раніше. Ще минулого року влаштовано мандрівну виставку з довшими зупинками у Сан Франсіско і Вашінґтоні, зібрану з експонатів европейських і американських музеїв і приватних збірок, під вимовною назвою „Аванґард в Росії, 1910-1930: нові перспективи". Виставка ця була ширшого покрою від Костакісової, хоч складалася з об'єктів уже бачених і не мала цієї свіжости і інтимности, що Костакісова. Виникає знову питання — чи влаштування цих виставок — це збіг обставин, або, чи є якийсь зв'язок з дозволом вивезти збірку Костакіса і подіями регабілітації аванґарду на Заході?

Виникнення крайньо-модерного руху на світанку революції у царській Росії — невипадкове. Воно співзвучне з бурхливим настроєм інтеліґенції, полоненої безліччю різнорідних ідей — релігійного містицизму, революційної політики, національного пробудження, символічної естетики, реформаторства освіти, сексуальної емансипації, соціяльного ідеалізму, й інших, що стреміли до неминучого повалення існуючого ладу і встановлення нового, досі небаченого з проєкцією в майбутнє. Мистці відчували потребу повалити фундаменти мистецтва минулого і створити нове мистецтво на цілковито інших концепціях з візією майбутнього. Їх називали футуристами — мистцями майбутнього — хоч з італійськими футуристами спільного вони мали обмаль. У центрі їхньої творчости була абстрактна ідея думання, випереджуюча зразки модернізму Заходу, в основному кубізму, який, безсумнівно був початковим поштовхом. Мистці, у протилежності до своїх колеґ на Заході, хотіли бути частиною будови нової майбутности і відігравати ролю в грядучій соціяльній революції, а згодом у творенні нового устрою.

Відношення комуністів до аванґарду було змінливим — вагалося від відкритої підтримки за панування Ленінового наркома від культури Анатолія Луначарського (народженого в Полтаві 1875 р.), до проголошення його поза законом, як мистецтва „формалістичного" і „декадентського" за Сталінського терору. Сам Ленін ніколи не був поклонником модерного мистецтва. Вихований на самоварно-маломіщанській культурі він волів бачити мистецтво очима „передвижників". Він раз мав сказати, що „Луначарського треба булоб висікти різками за його футуризм". Зі скріпленням совєтської влади і кристалізації візії її проводу, як має виглядати мистецтво в комуністичному суспільстві, мистці аванґарду почали втрачати ґрунт під ногами, аж врешті у 1930 роках були ліквідовані як мистецький рух, а їхні твори систематично знищено. В час, коли Костакіс почав колекціонувати твори модерністів, тобто приблизно 1946 року, займатися модернізмом у Совєтському Союзі було рівнозначним антидержавній діяльности. Справа не покращала після смерти Сталіна. Усім добре відома заява Хрущова — „Модерне мистецтво може бути скрізь, тільки не у нас!" Звідкіля недовір'я до Костакісового успіху.

(Продовження на ст. 4)

Традиційні...

(Продовження зі стор. 2)

розкласти НАТО було незвичайно сильне і завдало декотрим членам цієї організації великих шкод. На терені Західньої Німеччини розігралися великі драми, в які були втягнені найвищі державні провідники.

Був час коли розвідки ЗСА, а навіть Англії, виглядали аматорщиною супроти страшенно чисельної і вишколеної розвідки московської махіни, яка, вже за царату, була сильно розвинена.

Найголовнішими чинниками, які діяли в користь комуністичної Москви, автор уважає економічну депресію на Заході в 1930-их роках і прихід до влади Гітлера в Німеччині. Ці два чинники як ніщо інше сприяли поширенню марксистської ідеології, а головно серед інтелектуальної молоді. З таких то мотивів кілька дуже здібних студентів Кембриджського університету стали агентами Москви, як, наприклад, Г. А. Р. Филбі, який ще й був подвійним агентом.

Филбі займав досить керівне становище в державних органах безпеки Англії і рівночасно був вірним агентом Москви. В додатку до цього, він був зв'язковим між англійськими і американськими органами безпеки, які в дечому співпрацювали, і таким чином Филбі був втаємничений в деякі операції, які „чомусь" не вдавалися. Наприклад совєти перехоплювали висланих американцями агентів за залізну заслону (також в Україну в 1952 році) тощо.

Кільком англійським агентам, які також служили Москві, вдалося уникнути арешту і втекти до Совєтського Союзу. Безумовно, що це їм пощастило тільки завдяки подвійній ролі Филбі.

У 1963 році, втік до Москви і сам Филбі, який на протязі майже тридцяти років вірно служив Москві. Величезної шкоди, яку він наніс Заходові, каже автор, не дасться обрахувати, бо вона була величезна. У Москві Филбі написав свої спогади п. з. „Моя тиха війна". В 1968 році його книжку перевидано в Ню Йорку. Тепер Филбі працює в Москві як „дорадник". В липні 1980 року, він був нагороджений найвищою нагородою СССР для чужинців.

У своїй книжці Розіцкі наводить цілу галерію англійських та американських шпигунів — інтелектуалів, що були один від одного „здібніші". Ось, Розенберг, видав Москві таємницю виробу атомової бомби, але він не зробив цього за гроші чи з інших низьких мотивів. Він зробив це з „високих" мотивів: він не хотів, щоб ЗСА мали монополію на атомову зброю і тому він причинився до „рівноваги сил у світі".

Чи названа книжка Гаррі Розіцкого робить якусь прислугу Америці? Безумовно, що так: вона пересторігає ЗСА. І хоча в ній, автор не жонглює патріотичними фразами, але висновок, який він робить сам говорить за себе, що служба для добра американської демократії — це річ ясна і бездискусійна.

На жаль, відповідної перестороги для нас українців немає кому написати, не зважаючи на це, що така престорога є більше потрібна нам чим американцям, які мають могутню державу і стабільний Уряд, а в нас навпаки, український нарід опинився в ситуації страшної русифікації. Ми — українські поселенці, які могли б так багато допомогти українському народові у цій боротьбі за — бути чи не бути — загрузли в шкідливих міжусобицях, в яких напевно мачає свої руки відповідний відділ КҐБ.

Скільки то місця та енергії віддається в українській пресі на взаємне звинувачування, яке тільки поглиблює ту "нерозбериху," що заіснувала серед нас, але коли скриті комуністи в американській пресі обвинувачують увесь український нарід в садизмі, вбивствах та інших хитро придуманих звинуваченнях, то з нашого боку немає кому написати кілька слів протесту проти знеславлювання українського імени.

Думаю, що книжка Гаррі Розіцкого повинна промовити і до нас в наших поденних поступках громадської праці.

Іван ...

(Продовження зі стор. 2)

ням оглядали виставу і живо на неї реаґували. Цей успіх п'єси Івана Керницького, написаної в інших обставинах як відгук на специфічний на той час побут бачений прижмуреним оком, на новому поселенні та й у публіки, що далеко відійшла від того побуту або й його й не знала, вказує на його сценічну вартість. Поставник виставив цю комедію у формі модної музичної комедії, вплітаючи і музичні наґрання і танці. При деякій підрібці, а треба було б додати декілька пісеньок-арій (аж проситься, щоб Ірка заспівала якусь любовну арію, чи теж веселу-насмішкувату під адресою Кліщика), та й з музичним акомпаньяментом і проворнішим темпом комедія Керницького може стати однією з кращих музичних комедій, що тепер втішаються такою популярністю, від Бродвею починаючи.

Вистава мала повний успіх, всі місця були виповнені і вже заповіджена наступна вистава зі закупленими квитками. Успіх має і письменник. Нехай і після таких довгих років, його п'єси вийшли на сцену, здобули публіку і напевно на сцені залишаться.

(от)

ҐАННЕТТ КОМПАНІЯ, ЯКА КОНТРОЛЮЄ цілий ряд газет у З'єднаних Стейтах Америки, проголосила про випуск у черговому році нової газети під назвою „ЗСА сьогодні", яка появлятиметься тимчасово у Вашінґтоні, а потім буде поширена на 14 інших більших міст Америки.

Вшановуючи пам'ять Незабутнього
Д-ра МИКОЛУ КУЗЬМОВИЧА
В ДЕНЬ СВ. МИКОЛАЯ
складаю 50.00 долярів
на БІБЛІОТЕКУ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ в ГАРВАРДІ.
ОКСАНА РАК

ПОДЯКА

Дня 7-го листопада 1981 року, з Волі Всевишнього відійшов від нас на віки

наш Незабутній

МУЖ, БАТЬКО І БРАТ

бл. п.

ГІЛЯРІЙ ІВАН ЗАРИЦЬКИЙ

Цією дорогою хочемо зложити щиру подяку всім Рідним, Приятелям і Знайомим, що так щиро старалися облегшити наш безмежний біль під час недуги Покійного, а відтак Його похорону.

В першу чергу дякуємо нашому дорогому парохові о. Шараневичеві за сталі відвідини Хворого в шпиталі, за слова потіхи, за уділення Йому Тайни Єлеопомазання, хоч на це треба було їхати аж до Ню Йорку, та за правдиво душпастирські слова, виголошені під час похорону.

Нашим дорогим кревним Марії і Іванові Зарицьким залишимося довжними до смерти. Вони стали для нас правдивим прибіжищем під час місячного перебування Покійного в шпиталі в Ню Йорку.

Дякуємо нашим сусідам Ф. і Д. Капітелі і дорогим приятелям пп. Штогринам, Курчакам, Захаріям, Жеграям, Шпачинським, Помаґам, а також Ірусі Штогрин-Кіґан, які кожної пори дня і ночі служили нам транспортом та постійними відвідинами розраджували Хворого і нас. Без їхньої помочі я ледви чи перенесла б цей удар.

Дякуємо Всім, що відвідали Хворого у шпиталі і тим друзям, які постійно телефонували з усіх сторін, піддержували Його на дусі та жертвували Служби Божі і молитви за здоров'я. Для всіх нас, а особливо дітей Покійного, це залишиться життєвим дороговказом і утвердить в правді, що добро дістається лише в заміну за добро.

Усім Вам Дорогі Побратими, що так численно прибули до похоронного заведення, за відспівання Панахиди над домовиною і за зворушливий останній салют Його Тлінним Останкам.

Членам хору при церкві св. Володимира за відспівання Служби Божої, а відтак Панахиди над гробом.

Власникам похоронного заведення Hempstead Funeral Home Ванді і Іванові Сенко за бездоганне переведення похоронних обрядів, а головно за щирі приятельські поради і поміч.

Довголітнім Приятелям Покійного Ю. Штогринові і Р. Кобринові за переведення збірки на Українську Католицьку Церкву в Люрді і журнал „Вісті Комбатанта".

Наше християнське Спасибіг Всім за ласкаві пожертви на ті цілі, як також за пожертви на Святі Літургії за спокій душі Покійного.

На СЛУЖБИ БОЖІ зложили:

Артеми, Атони, Вакулінські, Винники, Дацкові, Жеграї, Захарчук, М. В. Зарицькі, М. Б. Зарицькі, Дж. В. Зарицькі, Копистянські, Квозки, Кравченюки, Костюк, Меланчук, Малярські, Марусевичі, Павлюки, Сенюки, Саґаті, М. Собенко, Е. Осененко, Чепак, Тоскано, Орінкевичі, Шугани, Щерби, Е. Федьків, Орос, Романі, Алесі, Купер, Кордес.

На ЦЕРКВУ в ЛЮРДІ зложили:

по 50 дол. — Сливоцькі, Руденські, Помаґи, Кобрини, Дзеровичі, Клеваки, К. П. Зарицькі, З. Зарицька з родиною;
по 30 дол. — Війтовичі, М. І. Зарицькі, Штогрини, Кришталовичі;
по 25 дол. — Х, В. Зарицькі, Курчаки, Богданські, Шпачинські;
по 20 дол. — Кушнірі, Хоми, Кузіви, Солтиси, М. Я. Копистянські;
по 15 дол. — Р. Ю. Богачевські, Квозки;
по 10 дол. — Леонарди, Мамуси, П. Грещук, Ільницькі, Захарії, Сваричевські, С. І. Раковські;
по 5 дол. — П. Костюк, Ґерули, М. Малиняк, С. Маланчук, Ґорині, А. М. Щерби.
Разом .... 770 дол.

На „ВІСТІ КОМБАТАНТА":

по 50 дол. — Помаґи, Кобрини, З. Зарицька з родиною;
по 25 дол. — Х, В. Зарицькі, Миськові;
по 20 дол. — О. Кучмак, Т. Долинська, Балабани, М. Зацухний;
17 дол. — Шугани;
15 дол. — Р. Ю. Богачевські;
по 10 дол. — Капчаки, Подолюки, Яремки, Крочаки, Закаляки, Костіви, Закревські, Плетенецькі, Саґаті, М. Залуцький, Коханівські, Стеці, Данилюки, Ґаєцькі, Голинські, Гуменюк, Р. Кобрин, Крумшин, Семенюк, Слупчинський;
по 5 дол. — Григорович, А. Кобрин, Костирка, Подзюк, Мокрівський, Скрибайло, Л. Хома, А. М. Щерби, Цьопики, Горині, Білі.
Разом .... 467 дол.

Дружина — ЗЕНОВІЯ з родиною
Брат — ВОЛОДИМИР з родиною

НА ДОБРУ ПАМ'ЯТЬ

сл. п. д-ра

МИКОЛИ КУЗЬМОВИЧА

що відійшов від нас 11-го червня 1981 р.

У День Патрона Нашого Незабутнього Друга Життя, Батька і Дідуся, — яким розпочинається найбільше радісний святковий період у році, ми ще більше як досі відчуваємо брак Того, що був осередком нашої малої родини.

Рівночасно, ми з глибоким зворушенням згадуємо усіх тих наших найближчих, наших численних приятелів і пластових друзів та знайомих, які стояли біля нас у тих найважчих для нас місяцях та своїм теплом і помічною рукою старалися облегшити наші переживання.

Всечеснішим о. крил. Л. Мудрому і о. парохові А. Кучмі, усім численним учасникам похоронних відправ, як і на сотки листів і телеграм з висловами співчуття від організацій і поодиноких осіб, ми старалися подякувати безпосередньо, як це було в нашій силі. Просимо однак вибачення, коли когось необачно проминули.

Особлива наша подяка Дорогому Сеніорові українських журналістів — редакторові І. Кедринові за його спомин п. н. „Похорон, який пригадав минуле", який вперше і останнє відкрив численним читачам „Свободи" частину життя нашої родини.

Згідно із нашим проханням у трівкішу за квіти пам'ять Покійного, близькі та приятелі, а в першу чергу пластові друзі зложили датки на Пресовий Фонд „Юнака" у висоті 2605 дол., завдяки яким появилося число „Юнака" за грудень 1981 року.

Курінні друзі із 10-го Куреня УПС „Чорноморці" зложили 375 дол. на стипендійний фонд морських таборів, яким часто допомагав Покійний, як також зложено суму 285 дол. на Фонд Українських Студій у Гарварді, де находиться в бібліотеці вартісна збірка україніки сл. п. М. Кузьмовича.

До початку грудня ц. р. у церкві св. Родини в Бабилоні, Н. Й., кожного тижня відправлялися Заупокійні Богослуження за душу Покійного, завдяки пам'яті і молитвам добрих людей.

Усім тим, так численним, що відчули наш біль і нашу втрату та відгукнулися, кожний на свій спосіб — дякуємо з глибини сердець і бажаємо, щоби близькі Свята Різдва Христового і Нового Року були для них повні радости, здоров'я і родинного тепла.

ОЛЬГА — дружина
ХРИСТЯ з ЮРІЄМ САВИЦЬКІ
І ЮРКО з МАРТОЮ — діти

На Пресовий Фонд пластового журналу „ЮНАК"

Пані А. Алиськевич, д-р Р. і Л. Алиськевичі, д-р М. і Т. Баранецькі, пл. сен. М. Базарко, ред. В. і М. Барагури, пл. сен. О. Бережницька, ст. пл. М. Біланюк, пл. сен. Я. і Д. Бойдуники, ст. пл. Р. Ващук, пл. розв. А. Винницький, пл. сен. Д. Витанович, пл. сен. І. і Р. Вербицькі, пл. сен. І. і Р. Вжесневські, д-р О. і ред. Л. Волянські, д-р Г. Врецьона, пл. сен. А. Гаврилюк, О. і Р. Гаєцькі, пл. сен. Е. Гойдиш, пл. сен. Д. Горбачевська, пл. сен. Н. Головата, пл. сен. Т. Горохович, пані Г. Гошовська, ст. пл. Б. Гошовський, пл. сен. Н. і ст. пл. Хр. та О. Гриневич, пл. сен. Ю. і Т. Данилів, пані І. Джус, А. і О. Дрогомірецькі, пл. сен. Дз. Захарчук, пл. сен. М. Івасівка, д-р С. і Л. Іванчуки з дочками, пл. сен. М. і В. Кавки, Г. і Б. Кандюки, пл. сен. О. Качмарська, пл. сен. О. і М. Качмарські, З. і Ж. Карбоніє, пл. сен. О. Кебало, д-р В. і Я. Кінаслі, пл. сен. Хр. Кіналь, пл. сен. О. і І. Кінаслі, інж. О. і К. Клюфаси, пл. сен. П. Клим, Кобзарська Школа в Ню Йорку, пл. сен. В. Корнага, пл. сен. О. Козак, пл. сен. Д. і С. Косовичі, пл. сен. І. і О. Костюк, пл. сен. Л. і д-р Т. Крупа, пл. сен. Ю. і Л. Крижановські, пл. сен. С. Кульчицька, пл. сен. І. і Я. Куровицькі, Курінь УПЮ-ок ім. 500 Героїнь з Кірґізу, пл. сен. А. і Д. Ластовецькі, пані М. Лепка, пл. сен. М. Леськів, А. Літинська, пл. сен. О. Лев, пл. сен. Я. і В. Левицькі, пл. сен. М. і д-р М. Погази, Р. і Хр. Леонард, д-р Б. і М. Макарушки, пл. сен. А. і Р. Максимовичі, пл. сен. Н. Макаревич, пані С. Федак-Мельник, ст. пл. А. Мельничин, пл. сен. М. Мілянич, д-р Р. і О. Морози, пл. сен. Хр. і Ю. Навроцькі, І. і Р. Павлічки, ст. пл. Ю. іА. Павлічки, пл. сен. Б. і І. Пастушак, пл. сен. М. і Л. Пежанські, пл. сен. М. і Є. Подоляк, пл. сен. Р. і О. Рогожі, М. і М. Савицькі, ст. пл. О. Сантора, пл. сен. о. Б. і В. Смики, пл. сен. У. Сось, пл. сен. І. Ставнича, М. і У. Строкань, пл. сен. Хр. і Б. Турченюки, Управа Гуртка Пластприяту в Ню Йорку, В. і Л. Федуни, пл. сен. О. Федейко, пл. сен. Хр. і Ю. Ференцевичі, Фінансова Комісія СФУЖО, пл. сен. А. Харак, о. митр. М. і М. Харини, пл. сен. І. Чайківська, „Чортополохи" Курінь УПС, Члени Пластової Станиці в Баффало, пл. сен. В. Чудовська, д-р В. і І. Чуми, З. і І. Шепаровичі, мґр. Я. Щербанюк, пл. сен. О. і І. Юрчуки, пл. сен. В. і І. Яворські, ст. пл. Б. і Л. Ямінські.

Разом 2605 дол.

На дарункові передплати для незаможних пластунів:

пл. сен. М. Лабунька, ст. пл. Т. Фаріон. Разом 30 дол.

На „Залізний Фонд" Пласту:

Пластове Видавництво 100 дол.

На Фонд Морських Таборів члени 10-го Куреня УПС „Чорноморці":

пл. сен. М. Белендюк, пл. сен. А. Білик, пл. сен. А. Гадзевич, пл. сен. О. Гаврилюк, пл. сен. М. Ганушевський, пл. сен. І. Гайда, пл. сен. І. Гафткович, пл. сен. Я. Гладкий, пл. сен. Д. Дячок, пл. сен. Н. Колцьо, пл. сен. Т. Костюк, пл. сен. М. Кузьма, пл. сен. о. Б. Левицький, пл. сен. І. Скочиляс, пл. сен. Ю. Слюсарчук, пл. сен. З. Стахів, пл. сен. О. Федаш, пл. сен. А. Храпливий, пл. сен. Р. Шаран.

Разом 375 дол.

На Фонд Українських Студій в Гарвардському Університеті:

д-р Б. Ґарбовський, Л. М. Міган, Т. В. Луць, п-во Пакет, Марта і д-р Остап Тарнавські, п-во Фолей, Марта, Стах і Андрій Яроші.

Разом 285 дол.

На Заупокійні Служби Божі:

Д. і Я. Бойдуники, О. і Р. Гаєцькі, д-р і Т. Ганґартен, І. Гриневич, В. Гринишин, д-р С. і Л. Іванчуки, Г. і Б. Кандюки, О. Качмарська, О. і Ю. Кисілевські, Курінь УСП „Ті, що греблі рвуть", Курінь УПС „Ті, що греблі рвуть", О. і О. Микитей, К. Мегер, Пластприят Ню Йорк, В. і А. Рак, О. Рак, Я. Рак, Р. і О. Рогожа, д-р В. Федорців, Ю. Холевка, М. Шипорт, А. Ярош, С. і М. Ярош.

✝

У глибокому смутку повідомляємо всіх Приятелів і Знайомих, що в середу, 16-го грудня 1981 року, після короткої недуги, з волі Всевишнього відійшов у Вічність,

наш Найдорожчий

БАТЬКО, ДІДО І ПРАДІД

бл. п.

ТЕОДОР НАҐУРСЬКИЙ

уроджений 1-го липня 1891 р. в Никловичах, Зах. Україна, довголітній учитель у Бережанах.

ПАНАХИДА — в четвер, 17-го грудня 1981 р., год. 7.30 ввечорі, в похоронному заведенні Grey Funeral Home, Port Jervis, N.Y.

ПОХОРОН — в п'ятницю, 18-го грудня 1981 р., год. 9.00 вранці з похоронного заведення до церкви св. Володимира в Ґлен Спей, Н. Й., а опісля на місцевий цвинтар.

Про молитви за спокій душі Покійного просять:

НАДЯ МАНДРУСЯК — донька
МАРІЯ ВЕЛИЧКОВСЬКА — внучка з мужем ЮРІЄМ і сином АЛЕКСАНДРОМ

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ.

Про неймовірні...

(Продовження зі стор. 2)

Окрім загального, вже хронічного недовір'я, у нас своя „українська" вада. Маємо ми її не від народження — виплекали її нам послідовним збіднюванням наших здобутків в ім'я єдиної віри, панславізму, інтернаціоналізму, творення „совєтського" народу. Ми слушно протестуємо, коли наш дорібок топлять у російському морі, обурюємося коли нас промовчують. Рятування від забуття мистецького аванґарду Ґеорґієм Костакісом — стерильне. Усі ним „врятовані" обов'язково росіяни ! Інших Костакіс не зауважив, або не хотів зауважити, не зважаючи на це, що вони відіграли поважну ролю у творенні епохи, за пам'ять якої він так дуже уболіває. Тут, знову, зароджується вагання і знову доводиться просити вибачення у Ґеорґія Костакіса. Можливо він зовсім невинний, а за вибір з його колекції 275-ти праць на виставку в Ню Йорку відповідальні куратори Музею Ґуґенгайма. Винуватий, чи не винуватий, Костакіс, дійсність лишається незмінною — окрім киянина Казіміра Малевича і харків'янина Володимира Татліна, викладачів Київського художнього інституту, і на народженої й вихованої на Київщині Олександри Екстер, на виставці немає мистців, пов'язаних у якийнебудь спосіб з Україною. Звичайно, виминути Малевича і Татліна було неможливо — вони ж підпора цілої складної структури, яку називаємо модерним мистецтвом. Невже хуртовина новаторських шукань пройшла, залишивши Україну незайманою ? Звідкіля, у такому разі, новаторство в творах Олександра Архипенка? Чи воно виняток на тлі прозаїчности, або, чи воно вицвіт промовчуваної творчої атмосфери? Уважний перегляд фактів міг би бути для Костакіса несподіваним відкриттям!

Перша виставка, вже тоді новаторських творів молодого Архипенка відбулася не в Берліні або Парижі, а таки у Києві 1906 року. Ще 1908 року модерніст Давид Бурлюк показував у Києві на організованій ним виставці творчість свіжого тоді авадґарду. Брати Бурлюки — Володимир, який згинув на війні 1917 року, і Давид, який помер забутий у Ню Йорку 1967 року, —були піонерами модерного мистецтва в загальному, зокрема в Україні. Недарма маєток Чернянку, поблизу Херсону, де батько Бурлюків був економом, вважають колискою футуризму у тодішній царській Росії. Уже у 1909-1910 роках Василь Кандінський, який, значно пізніше надав напрям цілому розвиткові німецького модерного мистецтва, виставляв в Одесі. У каталозі до виставки в Одесі Кандінський ясно визначив шлях до абстрактного, що став ложищем мистецтву наступного півстоліття. Це від 1914 року в Києві, довкола мистця-модерніста Богомазова,. народженого в Ямполі на Сумщині, гуртувалася значна група мистців, яка так, як він розробляла проблеми пов'язані з експресіонізмом, футуризмом і абстрактним мистецтвом. Загальновідома виставка 1916 року в павільйоні саду полтавського Дворянського будинку картин новітніх течій мистця-новатора Сергія Подгаєвського. Вже 1917 року, передовий модерніст в Україні, Василь Єрмілов, який народився і помер у Харкові, досягнув стильового зеніту своїми кубо-футуристичними і спрематичними конструкціями.

Не можна поминути і особливу подію — відкриття у Києві 1917-го року Української Академії Мистецтв з якої вийшла загальновідома група монументалістів-бойчукістів. Її досягненням хіба може тільки рівнятися школа модерних монументалістів Мехіко, створена Дієго Ріверою, Хозе Клементе Ороско і Давідом Альваре Сікейросом. Під наглядом мистця Михайла Бойчука дозріли такі незрівняні мистці-монументалісти, як Василь Седляр, Іван Падалка, Микола Рокицький, Мануїл Шехтман, Олександр Мизін, Онуфрій Бізюков, Анастасія Іванова, Оксана Павленко, Олена Сахновська і багато інших, велика частина яких, так як і сам Бойчук, була фізично знищена за часів сталінського терору. Паралельно до монументалістів, згуртованих у Асоціяції революційного мистецтва України (АРМУ) діяли у Києві мистці кубо-футуристичного і конструктивістичного напрямку. Вони були згуртовані в Об'єднанні сучасних мистців України (ОСМУ) і довкола мистців Андрія Тарана і Віктора Пальмова. Конструктивізм найкраще проявився у театральних декораціях і проєктах костюмів — незрівняних Вадима Меллера і Анатолія Петрицького, а на аналітичний кубізм у творчості Павла Ковжуна і Андрія Нечитайла-Андрієнка, яким, своєчасно пощастило виїхати на Захід.

Це тільки незначна частина того українського аванґарду, який Ґеорґій Костакіс переочив, або йому наказали переочити. У протилежність до російського, український аванґард так добре викорінено, що і у нашій пам'яті, тут на поселенні затерто по ньому сліди. Нам підсувають думку, що, мовляв, багато з мистців аванґарду не були українцями. Вони були представниками великої національної меншини — російської і жидівської. Проте, росіянам не перешкоджує присвоювати творчости національної меншини, навіть тоді коли ця меншина живе на окупованій ними території. Не заваджає і французам вважати за своїх еспанця Пікассо, голляндця Ван Ґоґа, італійця Моділіяні й інших, тільки тому, що вони у свій час жили в Парижі. Пора і нам розширити поняття меж української культури. Накінець, ще одно питання Костакісові — як це так, що в Україні розстріляно і замучено чи не всіх представників українського аванґарду і їхні твори знищено, а в Московщині вони не тільки збереглися, але їх дозволено Костакісові зібрати і вивезти на Захід?

Рочестер готується...

(Закінчення зі стор. 1)

аплікації на замовлення оголошень, привітів, пожертв, і просимо заховати їх для ужитку в слушний час. Тож чим скорше подасте нам свою допоміжну руку, тим краще уможливите нам виконати успішно наші завдання.

Чекаємо нетерпляче на товариську й ділову зустріч в Рочестері з надією, що 30-та Конвенція УНС покладе міцну основу до дальшого росту і розвитку УНСоюзу і він стане ще більшим, сильнішим, активнішим.

Добро УНСоюзу — це наше добро. Сила УНСоюзу — це наша сила. І тому ріст і розвиток Українського Народного Союзу — є нашим завданням і обов'язком.

За Окружний Комітет УНСоюзу в Рочестері —
Володимир Гавриляк"

Вчасний цей лист від В. Гавриляка, що є діяльним в Союзі вже довгі успішні роки, свідчить про те, що передконвенційна активність вже не тільки розпочалася, а йде вперед повним розгоном до травня — до самого початку Конвенції, яка замикає собою — кругле число — тридцять. Ця Конвенція повинна стати межею в новій хвилі зростом у наших союзовських лавах — збільшенням союзового членства, пожвавленням братського співжиття й оновленням високих союзових ідеалів, що їх для Американської України залишили її великі будівничі.

Точні інформації про кошти перебування в готелі, ресторани, кімнати для окремих засідань та інші подробиці у зв'язку з Конвенцією будуть подані у виданнях УНСоюзу.

Президент Реґен...

(Закінчення зі стор. 1)

ня свободи. Західні кореспонденти інформують про великі розрухи на Шлеську і Ґданьску, місті у якому народилась в 1980 році ідея заснування вільної профспілки „Солідарність".

Політичні спостерігачі думають, що систематичне передавання польського радіо і телевізії про ліквідацію в різних містах страйків і демонстрацій, це також свого роду психологічний тиск режиму на населення, щоб доказати, що, мовляв, вам немає сенсу спротивлятися, бо справа безнадійна і військо перебрало вже контролю у всіх місцевостях.

Єпископат Польської Римо-Католицької Церкви продовжує закликати населення до спокою і карати польський режим за брутальне поступування. Примас тієї церкви Архиєпископ Юзеф Ґлемп також домагається знесення воєнного стану і привернення переговорів, розпочатих раніше між „Солідарністю". Церквою і урядом.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

ДОПОВІДЬ Р. СЕРБИНА В УВАН

Ню Йорк, Н.Й. — Українська Вільна Академія Наук влаштовує тут в неділю, 20-го грудня ц.р., о год. 2-ій по полудні, у власному приміщенні при 206 Захід 100-та вулиця, доповідь Романа Сербина, професора Квебекського університету у Монтреалі, Канада на тему: „Університетська молодь в українському національному відродженні 1860-их років".

Шановні Секретарі та Організатори УНС!

Членська кампанія 1981 року кінчається з 31-им грудня. Тому аплікації нових членів прийматиме Головна Канцелярія тільки до 31-го грудня 1981 року.

Докладіть всіх старань, щоб виконати свої квоти та виспати аплікації вчасно, щоб вони дійшли до Головної Канцелярії не пізніше, як 31-го грудня 1981 року.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ УНС